

Discurs del president Matas a l'acte institucional del Dia de les Illes Balears

Dígníssimes autoritats, senyores i senyors,

Celebram aquests dies un nou aniversari de la publicació i, per tant, entrada en vigor, de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears. Celebram l'entrada en vigor d'un sistema d'autogovern, que dóna a les Illes Balears, als ciutadans, a tots nosaltres, la capacitat de prendre aquí les decisions que abans es prenien a altres llocs.

Ara bé, ¿per quina raó hem de celebrar de manera tan destacada aquesta llei concreta? La veritat és que la importància de l'Estatut d'autonomia de les Balears no descansa estrictament en el text aprovat el mes de febrer de 1983, que va entrar en vigor l'11 de març. Ni descansa tampoc en cap altra variació que s'hi hagi produït. L'Estatut és avui, essencialment, allò que sempre ha estat: una norma, un marc d'actuació. La importància de la commemoració radica, al meu entendre, en el fet d'haver valorat bé les possibilitats que l'Estatut ens donava i en el d'haver-les sabudes usar adequadament. El text legal continua complint la seva missió de permanència, allò que ha canviat substancialment és la dimensió, el gruix d'aplicacions que hi hem trobat (per dir-ho clar i llampant: el profit que n'hem tret). Per això, justament per això, és important celebrar i recordar quin desenvolupament hem fet d'allò que aqueixa eina ens permetia i en quina mesura.

La gran importància de l'Estatut radica en el fet d'haver obert un camí, i el fet més significatiu per a la nostra qualitat de vida és el camí en si mateix.

Avui, 16 anys després de l'aprovació de l'Estatut, ¿quant de camí hem recorregut?

Hi ha un grapat de maneres de veure-ho.

Un caire que hem de destacar i que l'Estatut propicia, és la convivència dels territoris que configuren la nostra autonomia. Per primera vegada en la història, aquestes quatre illes del Mediterrani, aquestes quatre illes que durant llargs períodes històrics han viscut d'esquena, viuen una etapa amb tres característiques que mai no havien coincidit abans:

- En primer lloc, tenen autogovern en comú, de les quatre illes, i comparteixen projecte, comparteixen institucions, comparteixen destí, per primera vegada amb un acord majoritari sobre la convivència entre les illes.
- En segon lloc, viuen en democràcia, amb un sistema de representació en què tothom pot dir-hi la seva, en què els ciutadans, els votants, són els qui finalment aproven o condemnen la gestió que es fa i la política que es defensa. I, en tercer lloc,
- Amb un model social i econòmic que per primera vegada en la història és clarament homogeni, té més punts en comú que diferències: el turisme, un medi ambient fràgil, els perjudicis de la insularitat, els reptes de la innovació, la necessitat de preservar la nostra cultura, la nostra llengua, són qüestions que preocupen Menorca, que preocupen Mallorca,

que preocupen Eivissa, que preocupen Formentera. Tots compartim aquests punts. Tenim un substrat social fonamental que compartim.

Aquests 16 anys han acostat molt les quatre illes. És ver que hi ha factors que encara ens allunyen; és ver que hi ha factors que ens distancien; és ver que encara sonen veus insolidàries amb les altres illes; però també ho és que el viatge junts presenta un balanç positiu, constructiu, de futur. I això, en aquesta terra, és políticament transcendental.

Hi ha un altre aspecte d'aquests 16 anys que també és important: el poder polític és aquí. El tenim nosaltres. El triam nosaltres. El renovam nosaltres. L'alimentam nosaltres. El criticam nosaltres. I si ho feim bé, som nosaltres i si ho feim malament, som nosaltres. Això, que no s'ha de fer explícit cada dia, és veritat. I justament no es fa explícit perquè es dóna per bo, per fet. Aquesta és la substància de l'autogovern. Els partits, els polítics d'aquí discutim i, com és natural, no compartim moltes coses, però parlem la mateixa llengua (i ara no em referesc només a l'accepció lingüística de la paraula llengua), perquè usam les mateixes claus socials de comunicació.

No vull deixar d'esmentar una darrera visió per analitzar aquests 16 anys, la visió materialista, quantificable: avui, a les Balears, gestionam 135 mil milions de pessetes de pressupost, decidim sobre el turisme, el territori, l'aigua, l'energia, l'ocupació, l'incentiu de l'economia, l'educació, l'assistència social, les infraestructures, la cultura, i fixam una part substancial dels impostos -fins i tot, un tram important del de la renda- i moltes coses més. I es negocia la sanitat, que suposarà arribar sense problemes als 200 mil milions de pressupost.

Si pensàssim en l'Estatut com si fos un edifici que ens haguéssim donat fa 16 anys per viure-hi, avui podríem dir que hi hem hagut de fer una ampliació, perquè aquell edifici que fa 16 anys pareixia gran, ja l'hem ocupat gairebé tot i ara hi hem de fer lloc per a la sanitat. És cert que hi ha habitacions petites, és cert que n'hi ha de massa grosses, però és cert que és nostre.

I no vull tancar aquest recordatori de l'Estatut, sense al·ludir breument a la polèmica estatal que hi ha plantejada sobre el model autonòmic.

Nosaltres som un poble fonamentalment pragmàtic. Volem anar avançant raonablement cap a l'autogovern més gran possible, amb una lògica que ens permeti ser nosaltres mateixos. Per dir-ho d'una altra manera, i utilitzant la comparança de l'Estatut amb una casa: nosaltres no tenim gaire interès col·lectiu a opinar sobre la casa dels altres, ni tampoc volem més del que podem ocupar ni del que necessitam per viure-hi.

Per això, justament, ens sorprenen desgradablement certes postures que demanen més poder -la qual cosa ens sembla bé-, però que insisteixen clarament a crear una Espanya de dues velocitats: autonomies amb més poder i autonomies amb manco poder. Pot ser que nosaltres hàgim de menester més temps per construir aquest autogovern; pot ser que tenguem més problemes, però mai no podrem acceptar que no som un poble amb les mateixes capacitats, la mateixa dignitat i els mateixos sentiments que un altre; mai no podrem acceptar que mereixem estar legalment condemnats a un segon nivell. Ningú no ens podrà contestar mai a

la pregunta de per què nosaltres no podem tenir el mateix nivell d'autogovern que altres autonomies. La conclusió és clara: ens oposam i ens oposarem a la pretensió que hi hagi autonomies de primera i autonomies de segona.

Ja he dit que érem un poble pragmàtic, i sempre ho hem estat. Hem sabut que era positiu construir a partir de l'Estatut de fa 16 anys i ho hem fet. Lentament, si voleu, però inexorablement.

Avui sabem que ens convé continuar en pau, en convivència; que ens convé treure més profit de l'Estatut, que ens convé donar una passa cap a la modernitat, que ens convé protegir la nostra terra de manera que hi hagi creixement i es conservi l'entorn; ens convé ser com som: treballadors, pragmàtics, i governar-nos a nosaltres mateixos.

I, ja per acabar: avui, com és tradicional, el poder polític d'aquesta terra distingeix amb la Medalla d'Or de la Comunitat tres personalitats que han ajudat, que han contribuït, cadascuna des del seu cantó, a afermar la terra del camí que hem emprès, a entendre què som i cap a on volem anar, a expressar amb paraules o amb música la voluntat de ser, la voluntat de no abandonar.

De Miquel Dolç recordam, i li ho reconeixem avui, que hagi estat testimoni de fidelitat als ideals de l'humanisme clàssic; a la llengua que n'ha fet de vehicle; a la nostra terra i a la nostra gent, que potser no va saber prou quanta de feina i de dedicació s'amaga darrera la tasca de de guardar i retornar el nom de cada cosa.

Del pare Antoni Martorell reconeixem la labor de tota una vida dedicada a la música; la voluntat d'impedir que caiguessin en l'oblit les tonades i les danses d'aquesta terra; la composició exquisida i el virtuosisme que exigeixen les seves obres; la laboriositat que l'ha distingit sempre.

L'aportació de Josep Melià, justament perquè l'ha feta des del cantó de la reflexió sobre la nostra personalitat col·lectiva i ha tengut ressò públic, és més explícita. Li agraïm l'estimació i la lucidesa amb què "ha mirat aquesta terra"; li reconeixem el mèrit d'haver-la intentat comprendre i de renunciar a l'autoodi; de no sucumbir a la temptació de l'autocomplaença. Som, en efecte, un poble "petit e gran", però tenir-ne consciència no vol dir renunciar a allò que la lògica més cruel atorga als que són més grans i més forts.

Per tot això, és desig del Govern de la Comunitat i meu propi, que tots prenguem llum d'aquestes tres personalitats, que hi sapiguem trobar l'exemple necessari per continuar fent feina, per saber aprofitar les nostres oportunitats, per anar endavant.

Senyores i senyors, moltes gràcies.